

Yrkande från SD

2026-06-17

Yrkande angående tillämpningen av Lagen (2021:34) om tillträdesförbud till bibliotek

Förslag till beslut i Kulturnämnden

1. Kulturnämnden ger kulturförvaltningen i uppdrag att revidera sina riktlinjer och rutiner för tillämpningen av lagen (2021:34) om tillträdesförbud på bibliotek, i syfte att säkerställa att riktlinjerna och rutinerna inte innehåller ytterligare trösklar eller villkor utöver vad som följer av lag och förarbeten.

Yrkandet

Lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek infördes i syfte att stärka tryggheten i offentliga miljöer och ge verksamheter ett förebyggande verktyg mot hot, trakasserier och allvarliga ordningsstörningar. Hur lagstiftningen tillämpas inom Göteborgs Stads folkbibliotek var föremål för en interpellation ställd till kulturnämndens ordförande i kommunfullmäktige den 16 oktober 2025.

Av det underlag som kulturförvaltningen tagit fram inför interpellationssvaret (bilaga 1) framgår att förvaltningens nuvarande rutiner för tillämpning av lagen i praktiken sätter tröskeln för användning mycket högt, med följden att lagen i praktiken tillämpas väldigt sparsamt.

Förvaltningens rutiner tycks innebära att en ansökan om tillträdesförbud endast aktualiseras när andra åtgärder bedömts vara uttömda, när flera incidenter inträffat samt efter en intern proportionalitetsbedömning. Denna ordning går längre än vad som följer av lag. Enligt lagstiftningen är det åklagaren som prövar proportionalitet och bevisvärde, medan kommunens roll är att ansöka om tillträdesförbud när det finns särskilda omständigheter som ger grund för en sådan prövning.

Det är särskilt viktigt att uppmärksamma att lagen uttryckligen medger tillträdesförbud till bibliotek även i fall där brott ännu inte har begåtts, om det finns risk för väsentlig störning av verksamheten eller betydande skada på bibliotekets egendom (2 § andra stycket). En polisanmälan eller tidigare brottslighet är således inte en nödvändig förutsättning. En allvarlig incident eller ordningsstörning kan, beroende på omständigheterna, vara tillräcklig. Lagstiftarens intention är att möjliggöra ett förebyggande agerande, inte att tillträdesförbud ska utgöra en sista åtgärd först efter upprepade händelser.

I förvaltningens resonemang lyfts bibliotekens demokratiska funktion samt grundläggande fri- och rättigheter som skäl för en mycket restriktiv tillämpning av lagen. Det bör i sammanhanget understrykas att dessa intressen redan har vägts av lagstiftaren. Lagen om tillträdesförbud är tidsbegränsad, prövas av åklagare, kan bli föremål för domstolsprövning, omfattar inte barn under 15 år och innehåller särskilda skyddsbestämmelser, bland annat avseende rösträtt.

Lagstiftningens konstruktion visar därmed att tillträdesförbud inte är avsett att inskränka bibliotekens demokratiska funktion, utan att skydda den. Personer som genom hot, trakasserier eller allvarliga ordningsstörningar hindrar andra från att använda biblioteket på ett tryggt sätt riskerar tvärtom att undergräva denna funktion. En tillämpning som i praktiken omöjliggör användningen av lagen kan därför inte anses ligga i linje med lagstiftarens avvägning mellan frihet och trygghet.

Sammantaget gör vi bedömningen att kulturförvaltningens nuvarande rutiner innebär en tillämpning som går utöver lagens krav och intentioner, med effekten att ett lagstadgat trygghetsverktyg i praktiken blir verkningslöst, trots att lagstiftaren uttryckligen avsett att det ska kunna användas förebyggande. Detta riskerar att påverka både personalens arbetsmiljö och allmänhetens möjlighet att använda biblioteken på ett tryggt och tillgängligt sätt.

Mot denna bakgrund finns behov av att se över och justera kulturförvaltningens rutiner för tillämpningen av lagen om tillträdesförbud, så att de överensstämmer med lagens ordalydelse, förarbeten och avsedda funktion.

Bilaga 1.

Underlag rörande interpellation av Rasmus Ragnarsson (SD) till kulturnämndens ordförande om tillämpningen av lagen om tillträdesförbud (2021:34) på bibliotek

Den 1 juli 2022 trädde lagen om tillträdesförbud till bibliotek i kraft. Syftet med lagstiftningen är att ge bibliotek möjlighet att utestänga personer som allvarligt stör verksamheten eller utsätter andra för hot och trakasserier. Detta är en viktig åtgärd för att säkerställa att biblioteken fortsatt kan vara öppna och trygga platser för alla göteborgare.

I Stadsrevisionens granskning av Kulturnämnden för verksamhetsåret 2024, daterad 2025-04-08, framgår det att kulturnämnden bedriver ett bra och pågående arbete med att säkra trygghet och ordning på våra bibliotek. Det noteras att besökare som stör verksamheten avvisas. Däremot framgår det att ingen avvisats permanent, det vill säga att inget fall har lett till ansökan om eller beslut om tillträdesförbud enligt Lag (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.

Det är anmärkningsvärt att lagen om tillträdesförbud inte har tillämpats, trots att syftet är att ge bibliotek och andra offentliga miljöer starkare verktyg att hantera störande och hotfullt beteende.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till Kulturnämndens ordförande:

1. Vilka riktlinjer och rutiner har kulturförvaltningen tagit fram för att tillämpa lagen om tillträdesförbud på bibliotek?

Svar:

Det finns en rutin framtagen av kulturförvaltningen för arbetsgång gällande ansökan om tillträdesförbud på Göteborgs Stads folkbibliotek. Denna förvaltningsrutin har funnits sedan lagen inrättades och har reviderats under 2025.

(Kulturförvaltningens rutin för tillträdesförbud på Göteborgs folkbibliotek)

Syftet med rutinen är att tydliggöra en arbetsgång om det, på grund av särskilda omständigheter, finns skäl att utfärda tillträdesförbud då det finns risk för att en person kommer att begå brott i biblioteket eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. Enligt Lag (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek kan kulturförvaltningen ansöka om tillträdesförbud utifrån gjorda polisanmälningar gällande en enskild person. Anmälan kan gälla ett bibliotek eller flera bibliotek (om det upprättats polisanmälningar för en person på flera bibliotek). Ansökan om tillträdesförbud blir aktuell när åtgärder inte ger effekt och chefs bedömning är att det föreligger risk för framtida fortsatta brottsliga handlingar.

Enligt delegationsordning har avdelningschef delegation att besluta om ansökan för tillträdesförbud. Ansökan görs av avdelningschef och berörd verksamhetsområdeschef utifrån formulär som ska fyllas i vid ansökan om tillträdesförbud.

(Ansökan om tillträdesförbud vid Göteborgs folkbibliotek.)

Vid beredning av ett ärende finns stöd att få från HR och avdelningens trygghets-samordnare.

2. Vad är orsaken till att lagen inte nyttjats av förvaltningen?

Svar:

Att varje medborgare har rätt till rörelsefrihet, yttrandefrihet och att fritt söka information framgår av Regeringsformen. Detta är principer som också genomsyrar bibliotekslagen, (SFS 2013:801) där utgångspunkten är att biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla. Det är alltså en grundläggande rättighet enligt grundlag och bibliotekslag att få lov att nyttja bibliotekens tjänster. En inskränkning i den rätten är något som bör göras i ytterst få undantagsfall hellre än att överutnyttjas. Inriktningen är därför att lagen skall användas med stor försiktighet.

Barn och unga under 15 år omfattas inte av lagen för tillträdesförbud. De allra vanligast förekommande ordningsstörningarna orsakas av just barn och ungdomar, som är en prioriterad målgrupp enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801 § 8) men ordningsstörningar är inte det samma som brottsliga handlingar. Det är i stället mer allvarliga händelser, det vill säga brott, återkommande trakasserier eller skadegörelse lagen avser. Denna typ av företeelser sker ytterst sällan.

Som regel, om inte ett allvarligt brott har begåtts, fordrar lagen att det går att påvisa en risk för framtida skadegörelse, ordningsstörningar eller olagliga aktiviteter för att ett tillträdesförbud ska kunna komma i fråga. Detta påvisande ska ha flertalet redan inträffade incidenter som grund. Det ska också finnas en redogörelse över vilka åtgärder biblioteket har vidtagit för att komma till rätta med det aktuella problemet innan det inkommer med en ansökan om tillträdesförbud. Trots att det förekommer ordningsstörningar så är det sällan samma individ som ligger bakom. Lagens utformning gör därmed att den är tillämplig i ytterst få fall.

Bibliotek i övriga landet verkar ha gjort samma bedömningar då det under 2023 enbart utfärdades 7 tillträdesförbud och under 2024 bara 10 totalt i hela Sverige.

De senaste två åren har inom avdelningen två fall varit aktuella för ansökan om tillträdesförbud. Bägge dessa fall har också polisanmälts. Efter polisanmälan slutade dock den aktuella individen att besöka biblioteket. Då ett tillträdesförbud enbart gäller på det specifika biblioteket där den olagliga aktiviteten eller ordningsstörningen inträffat så ger ett tillträdesförbud ingen effekt på övriga bibliotek förrän incidenter har inträffat även där och en ansökan bedöms kunna göras.

3. Vilka åtgärder avser Pär Johansson att vidta för att säkerställa att lagen används när det är befogat, för att skapa en trygg miljö på biblioteken?

Det finns idag goda förutsättningar i och med den rutin och delegationsordning som har tagits fram. Samtliga chefer, samt all personal inom avdelningen bibliotek och kulturhus har också genomgått en säkerhetsutbildning där bland annat lagen om tillträdesförbud och förfarandet för att få ett sådant till stånd har behandlats. Då alla medarbetare måste bidra till att samla in underlag till en eventuell ansökan om tillträdesförbud i form av incidentrapportering (IA) har även personalen påtalats om vikten av att rapportera varje incident som sker.

Trygghets- och säkerhetsarbete samt incidentrapportering är aldrig något som kan sägas vara färdig, utan utmaningen består i att fortsätta sprida och uppdatera informationen om att lagen om tillträdesförbud finns och vilka förutsättningar som behöver finnas på plats för att den ska kunna tillämpas.

Med det sagt är det snarare positivt att lagen ännu inte har behövt tillämpas i något av Göteborgs Stads folkbibliotek, eftersom det visar på hur väl trygghets- och säkerhetsarbetet fungerar i våra verksamheter.

Undertecknat av följande personer

Ewa Jablonska

Datum: 2026-09-28 16:31:32

Pär David Anders Johansson

Datum: 2026-09-28 14:58:11

KARL VIKTOR JAKOBSSON RIKENBERG

Datum: 2026-09-28 15:56:31

Underskriftstjänst:

Ciceron SendSign

Dokumentet är signerat av Ciceron DoÄ

Organisation

Organisation: Göteborgs Stads kulturförvaltning

Organisationsnr: 2120001355

E-post: kultur@kultur.goteborg.se